

Rob Evans & Paul Lewis

SUB ACOPERIRE

**Povestea adevărată a poliției
secrete din Marea Britanie**

Traducere din limba engleză și note de
Alexandru Racu

ALL

*Pentru Carolina. Te iubesc.
În fiecare zi sunt fericit că ești cu mine.*

Rob

*Pentru Barry și Ramona,
care ar fi fost foarte mândri.*

Paul

Cuprins

Prefață. Secretele murdare ale ofițerilor acoperiți – de Tudorel Urian.....	9
1 Secretul este dezvăluit	13
2 Debut pentru 10	22
3 Vulpea șireată	40
4 Paternitate	61
5 McSpioni	82
6 Ofițerul rebel	93
7 Pe scenă intră Dl Black	122
8 O schimbare de direcție	152
9 Iese din scenă Dl Mânios	173
10 Nimic altceva decât adevărul?	193
11 Bărbați invizibili	201
12 Lucrurile nu pot merge decât spre bine	224
13 Clovnul și șoferul de camion	240
14 Nașterea Câinelui de Vânătoare	266
15 Playboy internațional	282
16 Starul rock'n roll	297
17 Fantoma se întoarce	323
18 Treaba merge ca de obicei	340
Nota autorilor. Mulțumiri	363

Prefață

Secretele murdare ale ofițerilor acoperiți

Cu precădere în anii din urmă, în presa românească s-a scris mult despre „ofițerii acoperiți“. Mai voalat sau mai pe față, dar niciodată dovedit cu acte în regulă, s-a vorbit despre politicieni, jurnaliști, oameni de afaceri, formatori de opinie care ar avea, în realitate, calitatea de „ofițeri acoperiți“. O fi bine? O fi rău? Nimeni nu știe prea clar ce ar presupune un astfel de statut, mai ales când vizează persoane aflate spre vârfurile puterii. Dar, în principiu, opinia generală este mai degrabă reprobatoare în privința lor pentru că, nu e așa, respectivii servesc prioritar organele de represiune, chiar dacă în viața de acoperiți sunt miniștri sau chiar prim-miniștri. E absurd, dar seducător pentru oamenii care consumă teorii ale conspirației dimineața, la prânz și seara. Harababura din mentalul nostru colectiv se vede cu ochiul liber. Ceea ce nu înseamnă, însă, că ofițerii acoperiți nu colcăie în jurul nostru. Doar că de obicei sunt cu totul alții decât cei pe care ni-i indică *mass-media* și adversarii lor politici.

Rob Evans și Paul Lewis sunt doi jurnaliști ai prestigiosului cotidian britanic „The Guardian“, care vreme de ani de zile au studiat arhive, au făcut muncă de detectivi prin documentele stării civile, s-au întâlnit cu martori, au colaborat cu jurnaliști de investigație și chiar cu detectivi pentru a scoate la lumină viețile acestor oameni despre care se

vorbește mult, dar se știe atât de puține lucruri. Iar ade-vărul revelat de ei depășește cea mai morbidă imaginație.

Ofițerii acoperiți pe care îi veți întâlni în această car-te nu au calitățile lui James Bond și nimic din eleganța aristocratică a spionilor britanici din filme. Poartă plete și bărbi sau sunt rași în cap, au tatuaje și cercei în urechi, se spală rar, fac dragoste prin vreun boschet, nu au greață de țării, mănâncă legumele aruncate de supermarketuri sau tot felul de resturi, incendiază magazine, se înfruntă violent cu forțele de ordine și se aleg uneori cu răni grave, sunt arestați, au în buzunar acte pe numele unor persoa-ne care au murit în primii ani ai copilăriei lor, în vreme ce acasă au neveste și copii care nu și-ar putea imagina niciodată în ce constau misiunile lor de serviciu. O viață complet schizofrenică, scindată între două identități, două destine, (de cele mai multe ori) două familii (ambele cu co-pii), două rânduri de acte, două povești de viață. Trăiesc sub permanenta teroare a deconspirării printr-o vorbă scă-pată la beție sau prin întâlnirea inopinată pe stradă sau prin vreun magazin a unei cunoștințe din cealaltă jumăta-te a vieții, în prezența unor martori stânjenitori. Mai ales că viața de acoperit nu este precum cea a spionilor care se preling discret pe lângă ziduri, cu pălăria trasă pe ochi și privirea în pământ, ci este una exhibiționistă, de ma-nifestant zgomotos, aflat în centrul protestelor de stradă, mereu expus riscului de a-și vedea chipul pe prima pagi-nă a ziarelor sau în jurnalele de actualități ale posturilor de televiziune. Hazardul joacă feste și, nu de puține ori, astfel de lucruri chiar se întâmplă. Drama devine totală, minciunile sfidează logica elementară, sentimentele de cul-pă învăluie mintea – pe cât de confuze, pe atât de greu de stăpânit –, iar consilierea psihologică devine obligatorie, pentru că prăbușirea în alcoolism și gândurile suicidare așteaptă după colț.

„Acoperiții“ lui Rob Evans și Paul Lewis nu sunt angajați ai Scotland Yard-ului, ci ai poliției. Nu sunt spioni (ăștia sunt recrutați de la Oxford și de la Cambridge), ci polițiști

detașați într-o unitate specială, menită să lupte împotriva „extremismului intern“. Ei au misiunea să devină membri ai unor organizații susceptibile de a organiza manifestații de stradă în cauze de tot felul, precum încălzirea globală, drepturile animalelor, globalizarea, poluarea sau chiar denunțarea abuzurilor poliției. Unele din aceste organizații sunt alcătuite din universitari și oameni de știință, potențialul lor de a se transforma în mișcări violente, menite să pună în pericol stabilitatea statală, este cvasi-nul, iar infestarea lor cu agenți acoperiți, plătiți din banii contribuabilului, sună ca o glumă proastă. De altfel, unii dintre ofițerii acoperiți au atras atenția asupra acestui aspect, iar câțiva dintre ei au ajuns chiar să fie convinși de legitimitatea acțiunii protestatarilor.

Volumul *Sub acoperire*, de Rob Evans și Paul Lewis, este o carte-document despre una dintre fețele ascunse și nu foarte onorabile ale lumii în care trăim, dar și un formidabil exemplu de anchetă jurnalistică purtată cu obstinație, profesionalism și responsabilitate până la ridicarea ultimului vâl sub care se ascunde realitatea sumbră. Demonstrația lor, făcută la capătul unei munci titanice, este fără cusur. În final, vreo zece dintre agenții sub acoperire ai Brigăzii Speciale pentru Demonstrații (BSD), devenită ulterior Serviciul Secret Național pentru Ordine Publică (SSNOP) au fost deconspirați, iar viețile lor duble au fost scoase la lumină. Câți agenți sunt, însă, încă activi în clandestinitate? Potrivit autorilor, numărul lor trebuie să fie de cel puțin zece ori mai mare. Chiar dacă, din punct de vedere cantitativ, cele zece cazuri de agenți sub acoperire deconspirați nu înseamnă mare lucru față de dimensiunile unui serviciu secret, ancheta celor doi excelenți jurnaliști de la „The Guardian“ are un mare efect benefic. Arată societății și poliției că în numele apărării statului de drept nu pot fi folosite orice fel de metode și că există reguli ale jocului, care trebuie respectate într-o democrație.

De mult timp nu am citit cu atât folos o carte precum *Sub acoperire*. Am înțeles lucruri esențiale despre organizarea și

metodele unor structuri ale poliției britanice, dar și despre războaiele devastatoare care se duc în mintea unor oameni și care, de cele mai multe ori, nu se pot încheia decât prin ruinarea vieții lor și a tuturor celor din jurul lor. Rob Evans și Paul Lewis au reușit să scrie o carte esențială pentru una dintre multiplele drame nevăzute ale lumii contemporane.

O carte care vă va ține cu sufletul la gură și la sfârșitul căreia veți vedea cu alți ochi lumea noastră de azi.

Tudorel Urian

Secretul este dezvăluit

Erau într-o casă sigură, așezați pe niște canapele vechi de pe hol.

Câțiva ofițeri de poliție sub acoperire au petrecut seara bând și sporovăind în apartamentul din Londra. Era târziu în noapte, cândva în 1994.

Au dat drumul la televizor ca să urmărească știrile din Germania. Zeci de mii de nemți scormoneau prin dosarele secrete alcătuite cu privire la ei înainte de căderea Zidului Berlinului. Revelația ramificațiilor sistemului de supraveghere al Stasi-ului, poliția secretă est-germană, producea un val de repulsie. Stasi avea nu mai puțin de o sută de mii de informatori; profesorii își turnau studenții, doctorii – pacienții, vecinii trăgeau cu ochiul la ce făceau prietenii lor. S-au descoperit și cazuri de soți și soții care dădeau note informative unul despre celălalt. Dosarele au făcut cunoscute, de asemenea, identitățile a mii de spioni profesioniști, bărbați și femei care primiseră noi identități înainte de a fi împrăștiați pe teritoriul Germaniei de Est, cu misiunea de a căuta discret oponenti ai regimului. În imaginile de la televizor apărea chipul devastat al unei femei din Berlin, care descoperise că bărbatul pe care îl iubise ani întregi era un spion.

Pe hol era tăcere. Apoi unul dintre ofițerii de poliție a rostit lucrul la care probabil că se gândeau și ceilalți.

— Ți dai seama că asta o să ni se întâmple și nouă într-o zi, zise el. O să deschidem o carte și o să citim despre lucrurile pe care le-am făcut.

Gândul ăsta le dădea fiori. Bărbații tolăniți pe canapelele roșii erau membri ai Brigăzii Speciale pentru Demonstrații (BSD), o unitate strict secretă în cadrul poliției metropolitane din Londra. Munca lor sub acoperire era într-atât de secretă, încât majoritatea ofițerilor superiori de poliție din țară habar n-aveau de însăși existența lor. Rolul lor era monitorizarea cetățenilor britanici subversivi. Și ca să-i dea de cap, trebuia să se transforme în oamenii pe care îi spionau și să trăiască printre ei ani la rând. Fiecare ofițer de poliție își predase legitimația, primind în schimb o identitate complet nouă: pașaport, carnet de șofer și cont bancar false. Cei mai mulți își lăsaseră barbă și plete, dând astfel naștere numelui neoficial al unității: Pletoshi.

De două ori pe săptămână se întâlneau în case sigure ca să rădă, să bea și să împărtășească anecdote cu privire la viețile lor sub acoperire. Acestea erau sesiuni destinate consolidării relațiilor interpersonale. Un document secret redactat la vremea respectivă definea scopul întâlnirilor drept crearea unui „spirit puternic de echipă”. În noaptea despre care vorbim, se aflau într-un apartament din Chiswick. Apartamentul era situat la etajul al doilea al unui bloc numit Beaumont Court, căruia îi dăduseră numele de cod Londra de Vest OP. Procedura-standard, în cadrul acestor reuniuni, era ca ofițerii să se conformeze rolurilor pe care le jucau sub acoperire, pe toată durata întâlnirii. Rezultatul erau niște confruntări bizare. Un anarhist bărbos se angaja într-o polemică furioasă cu un skinhead fascist. Activiștii pentru drepturile animalelor încercau să-și convingă colegii să renunțe la carne. Militanți din cadrul unor grupuri rivale de extremă stângă dezbăteau aspectele subtile ale marxismului. Dar, spre deosebire de lumea reală, în care spionii erau nevoiți să se războiască unii cu alții, scopul întâlnirilor din casele sigure era cultivarea camaraderiei.

„Prima participare la o astfel de ședință este o experiență pe care nu o uiți niciodată“, dezvăluie unul dintre spionii aflați în acea noapte în casa sigură din Chiswick. „Nimeni și nimic nu te pot pregăti pentru așa ceva. Indiferent cum percepi poliția, acea percepție ți se schimbă atunci când îi vezi. Pur și simplu nu arată deloc ca niște ofițeri de poliție. Unul dintre ei chiar își adusese câinele cu el. E la fel ca atunci când ajungi la o conferință pentru oameni care vând „The Big Issue“¹. Unii dintre ei au în mână cutii de Carling², pentru că nu pot să își iasă din rol“.

Își aduce aminte cum reportajul TV cu privire la activitățile Stasi în Germania a stârnit o discuție incomodă. Bineînțeles, activitatea BSD-ului era o nimica toată în comparație cu anvergura supravegherii din Germania de Est. Însă unele dintre metodele lor nu păreau să fie chiar atât de diferite.

„Conversația era destul de stingheră“, își aduce aminte spionul. „Cred că ne-am dat seama de faptul că niciunul dintre noi nu și-ar fi dorit să apară vreodată o carte despre ceea ce făceam noi. Făceam parte dintr-o brigadă secretă care acționa sub acoperire și despre a cărei existență nu știa nimeni nimic. Doar poliția era de părere că întreaga afacere era în regulă. Presimțeam, însă, că va veni și ziua când se va da socoteală. Ar fi fost oare fericită opinia publică britanică dacă ar fi fost informată cu privire la ceea ce se întâmpla?“

Mai aveau să treacă încă 17 ani până la ziua judecării. Chiar și atunci, lucrurile au ieșit la iveală treptat. N-am avut de-a face cu o revărsare subită de dezvăluiri, nici cu decizia venită de sus de a mărturisi pe de-a-ntregul adevărul

---

¹ „The Big Issue“ este un ziar britanic vândut de persoanele fără adăpost sau în pragul sărăciei. Redactat de jurnaliști profesioniști, ziarul a fost conceput ca proiect social, menit să ajute asistații social fără adăpost să se descurce pe cont propriu.

² Bere canadiană comercializată în Marea Britanie.

întunecat cu privire la supravegherea polițienească secretă. Niciunui dintre cei care fuseseră spionați nu i s-a permis să viziteze un sediu de poliție, să-și deschidă dosarul și să descopere care prieteni și iubiți sau iubite îl trădaseră. Probabil că pentru toate acestea va trebui să mai așteptăm.

În schimb, unul dintre secretele pe care poliția britanică le-a ținut ascunse cel mai bine de ochii populației ieșea la iveală încet, ca un pulover vechi a cărui țesătură se subția de la atâta purtare. Primul fir scăpat și-a făcut apariția în octombrie 2010, când pe un blog a apărut o postare ciudată. Era o actualizare pe Indymedia, un site utilizat de activiști politici pentru a publica știri.

Pagina web conținea două fotografii ale unui om care arăta straniu. În prima poză zâmbea de sub o pălărie rusească pufoasă. Avea ochiul stâng rănit și privea pieziș. A doua fotografie îl înfățișa pe același om lângă un râu, într-un peisaj rural idilic. Avea părul lung până la umeri, iar cerceii lui strălucitori, din aur, licăreau în lumina soarelui.

Explicația atașată fotografiei spunea totul. „Mark Stone a fost ofițer de poliție sub acoperire. Nu suntem siguri dacă încă activează în cadrul poliției, ca ofițer. Adevăratul său nume este Mark Kennedy. În urma investigațiilor cu privire la identitatea sa, au ieșit la iveală dovezi conform cărora a fost ofițer de poliție, fapt confirmat ulterior de o mărturisire personală.“

Cu toate că nimeni nu știa asta la vremea respectivă, Kennedy era doar ultimul dintr-un lung șir de ofițeri de poliție care trăiseră în rândurile grupurilor protestatere. Istoria infiltrării agenților secreți în cadrul campaniilor cu obiectiv politic se întindea pe o perioadă foarte lungă, care începea cu mult timp înainte de acea noapte din 1994.

Însă Kennedy era unic – primul spion care fusese vreodată identificat ca agent de poliție și demascată public. În câteva luni, avea să devină cel mai infam ofițer de poliție sub acoperire din Marea Britanie, declanșând o avalanșă de revelații care aveau să zguduie din temelii sistemul britanic.

Crescut la periferia Londrei, Kennedy avea 41 de ani, era căsătorit și avea doi copii. Alter-egoul său, Mark Stone, era un individ de aceeași vârstă, acoperit cu tatuaje, dar de o cu totul altă factură. Stone era un activist ecologist obraznic și sociabil, ce prinsese gustul aventurii. Locuia în Nottingham, însă călătorise prin Europa, infiltrându-se în aproape toate protestele anticapitaliste și ecologiste importante.

Din câte se părea, Kennedy era autorizat să facă orice era necesar pentru a putea câștiga încrederea activiștilor. Avea o rezervă infinită de bani gheață, fapt prin care își dobândise porecla: Flash³. Avea două prietene activiste, cu care era în relații de mult timp, și numeroase alte legături sexuale. Una dintre cele două femei fusese partenera lui timp de șase ani.

La puțin timp de la apariția postării pe internet, ofițerii superiori din poliție au început să conștientizeze gravitatea situației. Și-au dat seama repede că Kennedy cedase psihologic în fața prietenilor săi activiști și recunoscuse care era adevărata lui identitate. În plus, ca și cum nu era suficient de grav, Kennedy compromisese un alt agent infiltrat, divulgând faptul că o activistă, care susținea că lucra în azilurile din Leeds, era și ea ofițer de poliție sub acoperire. Kennedy devenise un om pe care nu se mai puteau bizui.

O echipă de ofițeri superiori a fost trimisă în Statele Unite, acolo unde Kennedy plecase ca să se ascundă, undeva în Ohio.

Au ajuns prea târziu. Cu câteva săptămâni mai devreme, pusese mâna pe telefon și sunase un prieten activist din Anglia. Omul de la celălalt capăt al firului era un lector, care folosise un reportofon și-l înregistrase pe Kennedy; acesta recunoscuse că întreaga operațiune putea fi comparată cu „folosirea unui baros pentru a sparge o nucă“.

---

³ Este vorba de un joc de cuvinte, Flash rimând cu „cash“, termenul englezesc pentru bani gheață.

— Îmi pare atât de rău pentru tot, spusese Kennedy. Chiar sufăr. Îmi pare al naibii de rău... Aș vrea să mă schimb. Rahat, cât pot să mă urăsc! Am trădat atâtea oameni!

Înainte de a închide, Kennedy l-a rugat pe lector să le spună prietenilor comuni că regretă ceea ce făcuse. Vocea îi tremura.

— Nu am dat bir cu fugiții, să știi, a adăugat el. Vreau să recunosc tot ce am făcut și să rezolv ce se poate rezolva.

— Mda, a mormăit lectorul.

— Ești prima persoană cu care am vorbit complet sincer. Mă bucur că ești tu, pentru că ești un tip deștept. Nu știi... simt că am pierdut mult. Imens. Asta a fost viața mea atâtea ani. Iar acum e pur și simplu pustie.

— În regulă, Mark.

— N-o să încep să plâng.

— E ciudat, sunt foarte multe de spus.

— Sunt, a rostit Kennedy în cele din urmă. Și lucrurile trebuie să fie spuse.

Când au început să apară în ziare detalii cu privire la viața lui Kennedy, s-a ajuns la genul de agitație publică care bântuie coșmarurile șefilor de poliție. Controversa s-a întins repede dincolo de țărmurile britanice. Kennedy își folosise pașaportul fals pentru mai mult de 40 de misiuni în străinătate, din Polonia până la New York. Ca atare, povestea libidosului spion britanic ocupa acum prima pagină a ziarelor din Franța, Germania, Irlanda și Islanda.

În cele din urmă, Kennedy și-a vândut povestea presei. „Ambele părți așteptau declarația mea, atât poliția, cât și activiștii“, a declarat el pentru un tabloid. „Interviul ăsta este declarația mea.“

Ceea ce a urmat a fost un amestec de adevăr, înflorituri și ficțiune, dar a alimentat scandalul mediatic. „Oamenilor le place să vadă lucrurile în alb și negru“, a spus Kennedy. „Însă lumea activității polițienești sub acoperire este gri și obscură. Se potrec niște lucruri grave. Foarte grave.“

Kennedy a declarat că făcea parte dintr-un grup de zece agenți sub acoperire infiltrați printre protestatari, care intraseră într-o brigadă ce purta numele de Unitatea Informativă Națională pentru Ordine Publică. Factura plătită de contribuabili pentru fiecare spion era de 250.000 de lire sterline. Kennedy a susținut că fusese pedepsit de superiorii săi din poliție. Conform spuselor lui, unitatea de poliție în care lucrase era lipsită de scrupule, se făcea vinovată de abuz de putere și cheltuia o grămadă de bani închiriind apartamente de lux și utilizând mașini scumpe, cu geamuri fumurii. „Dacă aveam cu toții întâlnire, credeai că venise CIA-ul sau ceva de genul ăsta – șapte mașini luxoase identice, în parcare a unui bar“, a declarat el. Poliția cheltuisese 7.000 de lire pentru modificarea unui ceas Casio G-Shock, pentru ca el să poată înregistra conversațiile purtate cu protestatarii pe care îi fila.

Șefii poliției convocau zilnic reuniuni de criză, căutând soluții pentru situația creată. De fiecare dată când un nou detaliu legat de operațiunile secrete ale poliției era făcut public, erau nevoiți să facă față repercusiunilor. Simpla remarcă, făcută în treacăt, cu privire la ceasul Casio, a avut drept consecință un ordin imediat către toți agenții sub acoperire, din întreaga țară, care aveau în dotare aparate similare. Ceasurile lor erau de acum compromise. Așa că au primit ordin să înceteze imediat folosirea lor.

Pentru poliție, comandarea unei noi serii de dispozitive de ascultare era cea mai puțin importantă grijă. Politicieni cereau să li se explice ce se întâmplase. Iar asta era o întrebare la care era greu de răspuns. De mult timp, șefii poliției comandaseră propria flotă de spioni, fără să se consulte vreodată cu Parlamentul. Era un secret, conceput pentru a le da posibilitatea să-i supravegheze pe indivizii cu idei politice antisistem. Acum, întreaga operațiune începea să se ducă de râpă.

Detaliile continuau să iasă la suprafață. Fiecare amănunt făcea ca întreaga situație să pară și mai supra-realistă. Femeia care lucrase împreună cu Kennedy se

infiltrase într-un centru comunitar din Leeds, înainte de a pleca subit în Lituania. Un șofer de camion supraponderal, care se culcase recent cu mai multe femei din Cardiff, s-a dovedit și el a fi fost tot ofițer de poliție sub acoperire. Apăreau destăinuiri cu privire la ofițeri sub acoperire cu tunsoare punk, care fumau iarbă și jucau rolul de activiști fanatici pentru drepturile animalelor; organizau fel de fel de petreceri ilegale. Cu toții au dispărut fără urmă. Mulți aveau soții pe care le-au lăsat în urmă. Alții aveau și copii.

Controversele care implică guvernul britanic tind să urmeze o traiectorie familiară, iar de-a lungul secolelor lucrurile s-au perfecționat. Prima reacție a celor de la putere este să ignore agitația publică și să aștepte, văzând dacă spiritele se calmează sau nu.

Dacă presiunea crește până la punctul în care autoritățile nu mai au cum să păstreze tăcerea, urmează o declarație publică, prin care se recunoaște că au fost comise greșeli, declarație însoțită de promisiunea că autoritățile vor trage învățămintele de rigoare. Se dă vina pe indivizi, niciodată pe instituții. Iar dacă oamenii cer răspunsuri în continuare, atunci statul scoate din arsenal o armă puternică. Este vorba de o tehnică care a trecut testul timpului și care le dă celor de la putere posibilitatea să se eschiveze. Mai mult, le dă posibilitatea să-și reducă la tăcere criticii dintr-o singură lovitură, mutând controversa pe un teren imposibil, în speranța că tot acolo va fi dată uitării.

Anchetele sunt fenomene stranii. Lasă impresia probității, dar în spatele acestei impresii se ascunde eschivarea de la întrebările stânjenitoare. Ca atare, anchetele produc prea puține rezultate notabile. Desigur, există excepții: anchete publice de succes, precum investigația Leveson cu privire la presă sau investigația Macpherson cu privire la rasismul din cadrul poliției.

Însă, în general, anchetele au loc în spatele ușilor închise, dându-le celor de la putere posibilitatea să stabilească ce trebuie spus și ce trebuie să rămână secret.